

СТАНОВИЩЕ

От: проф. д-р Димитър Салтиров Димитров

Шуменски Университет „Епископ Константин Преславски”
„Факултет по технически науки”

Научни специалности

Професор, Професионално направление: 9.1. Национална сигурност (Системи за сигурност)

Доцент, Научна специалност: 05.02.24 - Организация и управление извън сферата на материалното производство (Администрация и управление)

Доцент, Научна специалност: 05.12.01 - Организация и управление на въоръжените сили (Системен анализ и управление на военноинформационни системи)

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по професионално направление 3.7. Администрация и управление, *научна специалност* „Администрация и управление (регионално развитие) в УНСС към катедра „Регионално развитие.

Автор на дисертационния труд: КИРИЛ БОЙКОВ ЗДРАВКОВ

Тема на дисертационния труд: ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА РЕГИОНАЛНИТЕ ДИСБАЛАНСИ ЧРЕЗ ПОВИШАВАНЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА В РЕГИОНИТЕ

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №1333/14.05.2024 на Зам-ректора по НИД на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма докторска програма АДМИНИСТРАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ (Регионално развитие), професионално направление 3.7. *Администрация и управление* към катедра „Регионално развитие” със срок на обучение **4 /четири/** години, съгласно Заповед на Ректора на УНСС №948/27.04.2020г. Обучението е осъществено в *задочна* форма, през периода 07.04.2020г. - 07.04.2024г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е с обем 157 стандартни страници. Състои се от увод, три основни глави заключение, основни научни постижения с приносен характер, списък със 123 използвани източника.

Актуалността на темата на дисертационния труд произтича от обективните реалности в глобалната икономика и регионалното развитие. Регионите са основен обект на целенасочено въздействие от страна на правителствата и просперитетът им е от първостепенно значение в националните и европейските стратегии за развитие.

За подобряване на социалните и икономическите показатели в регионите постоянно се апробират нови, модерни подходи и форми на регионална политика.

Към тези съвременни форми за развитие на регионите и техните икономики могат да се

причислят клъстерите, научно-изследователски лаборатории и други форми на коопериране и сътрудничество с широко участие и взаимен интерес. Те съчетават иновации с натрупан опит, при което в регионите се създават устойчиви бизнес мрежи. Практическата значимост на темата произтича от сложността на симбиозата между отделните фирми, държавните органи и неправителствените форми на гражданско участие, като на всички равнища действа факторът конкурентоспособност, а научните идеи и добрите практики са призвани да решават комплексните въпроси на социално-икономическото развитие, с които да се преодоляват дисбалансите в регионите.

Следователно *анализираните в дисертационния труд проблеми имат научна и практическа значимост*, защото влияят за постигането на социално-икономическа стабилност и просперитет в регионите на ЕС.

Целта на дисертационния труд е да покаже значението, ролята и влиянието на малкия и среден бизнес като съвременна форма за развитието на регионите и преодоляването на негативните дисбаланси в България. В изпълнение на така формулираната цел се прави анализ на МСП, за да се установи степента на тяхната икономическа активност и способността им да въздействат ефективно върху регионалното развитие.

За постигането ѝ, докторантът си е поставил за решаване следните *изследователски задачи*:

- Да се извърши теоретичен обзор и да се изведат методологически постановки относно конкурентоспособността в пространствен аспект.
- Да се анализира и оцени нормативната рамка, регламентираща развитието на малкия и среден бизнес в контекста на регионалното развитие.
- Да се обобщи и анализира натрупаният теоретичен и практически опит, свързан с функционирането и конкурентоспособността на МСП.
- Да се проведе емпирично изследване с анкетна карта, за да се провери способността на МСП да се интегрират в регионалната икономика.
- Да се очертаят насоките и възможностите за развитие на конкурентоспособната среда в България и преодоляването на дисбалансите на регионите.

Обект на изследване на дисертационния труд е процеса на регионално развитие, в контекста на функциониране на малките и средни предприятия (МСП) и тяхното въздействие върху тях. Изследвани са социално-икономически процеси в регионалното развитие и въздействието върху регионите на България в резултат на влиянието от провежданите политики за повишаване на конкурентоспособността през периода на членството ни в ЕС. Освен това някои инициативи, произтичащи от други политики, се включват в регионалното измерение, като поставят акцент върху науката и технологиите, политиката към предприятията и важността на регионите (например концепциите за регионална иновационна система).

Предмет на изследването са конкурентоспособността, иновациите и дигиталните решения за предприятията, като съвременна форма за икономическо и териториално развитие. Изследвани са комплексните въпроси, свързани със създаването, развитието, ролята и мястото на малкия и среден бизнес в България. Създаването на жизнена конкурентоспособна среда у нас е икономически и политически приоритет, а оценката на досегашното му изпълнение и бъдещите опции за развитие са от съществена важност за преодоляването на неравенствата между регионите.

Основната изследователската теза на дисертационния труд е: дисбалансите в регионите могат да бъдат преодолявани чрез внедряване на иновации, дигитализация на бизнес процесите и създаване на конкурентна среда за предприятията в България, което от своя страна ще създаде благоприятни условия за социално-икономическо развитие на регионите за планиране от ниво NUTS 2.

В библиографията, която е описана в 9 страници, са посочени 123 източника, от които 33 на български език и 35 на чужд и 41 уеб библиографски източника. Те включват

монографични и научни разработки, доклади, публикации и 14 нормативни документи. Посочените литературни източници и цитирани автори в научната разработка, говорят за задълбочени теоретични познания на докторанта по основната тематика.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Обхватът на изследването (научноизследователската теза, обектът, предметът, целта и изследователските задачи, както и постигнатите резултати) дават основание тази дисертация да бъде квалифицирана като **научна и практико - приложна**.

При изследването е използван интердисциплинарен подход и включва традиционни и съвременни методи за анализ и оценка.

Използвани се анализ и синтез, абстракция и обобщение, индукция и дедукция; статистика, анкетно проучване и SWOT анализ. Сред основните инструменти, чрез които се решават изследователските задачи. Използвани са множество методологически и методически документи на Европейския съюз, нормативни актове на европейското и българското законодателство

Теоретико-методологичната част на дисертационния труд се основава на задълбочен контент анализ на европейското и националното законодателство и установените практики в областта на създаването, развитието и цялостното подпомагане на малки и средни предприятия (МСП).

Авторът на дисертацията проучва различни теоретични и приложни изследвания, с опит за да проведе собствено емпирично проучвания свързани с темата за преодоляване на регионалните дисбаланси и повишавана на конкурентоспособността в регионите.

Посочените от дисертанта приноси напълно потвърждават, че той е изпълнил поставените от него изследователска теза, хипотези, цел и задачи на разработката.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В настоящата дисертация са представени оригинални научни и научно- приложни приноси в резултат от изследванията на докторанта.

- Направен е фокусиран теоретичен анализ на понятийния апарат, свързан с конкурентоспособността и нейното практико-приложно проявление.
- Извършени са анализ и оценка на актуалната нормативно-регулаторна рамка за създаване и развитие на МСП в България.
- Систематизиран е натрупаният практически опит при функционирането на малките и средни предприятия в България, чрез количествен и качествен анализ на постиженията им.
- Проведено е анкетно проучване и е направен емпиричен анализ на резултатите, от дейността на МСП и въздействието на цифровата трансформация на икономиката върху техния бизнес.
- Изведени са препоръки за преодоляване на регионалните дисбаланси, чрез подобряване работата на отговорните институции, ускоряване процеса на дигитализация и усъвършенстване на провежданата държавна политика за подкрепа на МСП.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

По тематиката на дисертационния труд докторантът е представил три публикации, на които е автор. Същите пряко кореспондират с темата на дисертацията и са анонсирани на научни проекти в УНСС. Публикациите са свързани с дисертационния труд и разкриват компетентността на докторанта в научната област, в която е разработена дисертацията.

6. Оценка на автореферата

Автореферата е разработен съгласно изискванията и съдържа Основните проблеми и пътищата за тяхното решение, посочени в дисертационния труд. Той дава пълна представа за научната стойност и практическата приложимост на постигнатите приноси от дисертанта.

Следва да се адмира факта, че в автореферата на дисертацията коректно са посочени

необходимостта, значението, целите, предмета, задачите, методите, практическото значение, източниците, обема и структурата на изследването, както и научните и научно - приложните приноси. В него са представени накратко тезите и изводите, до които достига докторанта, както и съдържанието на предложенията de lege ferenda, с необходимата аргументация за това.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Наред с изброените достойнства на докторанта е редно да се привлече вниманието към сравнително скромната му публикационна дейност.

8. Заключение

Трудът показва, че докторантът притежава задълбочени теоретични знания по научната специалност и способност за самостоятелни научни изследвания (чл.27, ал.1 ППЗРАСРБ). Дисертацията отговаря на формалните реквизиторни изисквания на чл. 27, ал. 2 ППЗРАСРБ, а разработката на отделните проблеми в дисертационния труд представлява едно издържано от езикова и стилистична гледни точки научно изследване, което се вписва напълно в представите на научната колегия за издържан научен труд.

Изложеното до тук ми дава основание да дам **положителна** оценка и да гласувам за присъждане на образователната и научна степен "доктор" на Кирил Бойков Здравков, в професионалното направление 3.7 Администрация и управление, по *научна специалност* „Администрация и управление (регионално развитие).

30.05.2024 г.

Гр. Шумен

Подпис:

/проф. д-р Д. Салтиров/

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

From: Prof. Dr. Dimitar Saltirov Dimitrov

Shumen University "Bishop Konstantin Preslavski"
"Faculty of Technical Sciences"

Scientific specialities

Professor, Professional field: 9.1. National Security (Security Systems)

Associate Professor, Scientific specialty: 05.02.24 - Organization and management outside the sphere of material production (Administration and management)

Associate Professor, Scientific specialty: 05.12.01 - Armed Forces Organization and Management (System Analysis and Management of Military Information Systems)

Subject: Dissertation for the award of educational and scientific degree "**Doctor**" in professional field 3.7. Administration and Management, *scientific specialty* "Administration and Management (Regional Development) at the UNWE, Department of Regional Development.

Author of the dissertation: **KIRIL BOIKOV ZDRAVKOV**

Dissertation Topic: IMPROVING REGIONAL DISPATCHES THROUGH INCREASING COMPETITION IN REGIONS

Reason for submitting the opinion: participation in the composition of the scientific jury for the defense of the dissertation according to the Order №1333/14.05.2024 of the Vice-Rector of the UNWE.

1. Information about the dissertant

The dissertant has been trained in the doctoral program ADMINISTRATION AND MANAGEMENT (Regional Development), professional field 3.7. *Administration and Management* at the Department of Regional Development with a period of study of **4 /four/** years, according to the Order of the Rector of the UNWE №948/27.04.2020. The training is carried out in **part-time** form, during the period 07.04.2020 - 07.04.2024.

2. General characteristics of the submitted dissertation

The dissertation is 157 standard pages long. It consists of an introduction, three main chapters conclusion, main scientific achievements with contribution, list of 123 sources used.

The relevance of the topic of the dissertation arises from the objective realities in the global economy and regional development. Regions are the main object of targeted influence by governments and their prosperity is of paramount importance in national and European development strategies.

New, modern approaches and forms of regional policy are constantly being tried out to improve social and economic indicators in the regions.

Clusters, research laboratories and other forms of cooperation and collaboration with broad

participation and mutual interest can be counted among these modern forms for the development of regions and their economies. They combine innovation with experience, creating sustainable business networks in the regions. The practical relevance of the topic stems from the complexity of the symbiosis between individual companies, public authorities and non-governmental forms of civic participation, with the competitiveness factor at work at all levels, and scientific ideas and good practices called upon to address the complex issues of socio-economic development, with which to overcome regional imbalances.

Therefore, *the problems analyzed in the dissertation have scientific and practical significance because they influence the achievement of socio-economic stability and prosperity in the EU regions.*

The aim of the dissertation is to show the importance, role and influence of small and medium business as a modern form for the development of regions and overcoming the negative imbalances in Bulgaria. In pursuance of the objective thus formulated, an analysis of SMEs is made in order to ascertain the extent of their economic activity and their ability to effectively influence regional development.

In order to achieve this, the PhD student has set the following *research tasks*:

- To conduct a theoretical review and to derive methodological propositions on competitiveness in spatial aspect.
- To analyse and evaluate the regulatory framework governing the development of small and medium-sized businesses in the context of regional development.
- To summarise and analyse the accumulated theoretical and practical experience related to the functioning and competitiveness of SMEs.
- Conduct an empirical study with a questionnaire to test the ability of SMEs to integrate into the regional economy.
- To outline the directions and opportunities for the development of the competitive environment in Bulgaria and overcoming the imbalances of the regions.

The object of the dissertation research is the process of regional development in the context of the functioning of small and medium-sized enterprises (SMEs) and their impact on them. Socio-economic processes in regional development and the impact on the regions of Bulgaria as a result of the influence of the policies implemented to increase competitiveness during the period of our EU membership are studied. In addition, some initiatives stemming from other policies are included in the regional dimension, focusing on science and technology, enterprise policy and the importance of regions (e.g. concepts of a regional innovation system).

The subject of the study is competitiveness, innovation and digital solutions for enterprises as a modern form of economic and territorial development. The complex issues related to the creation, development, role and place of small and medium-sized businesses in Bulgaria are studied. The creation of a vibrant competitive environment in our country is an economic and political priority, and the assessment of its performance to date and future development options are essential for overcoming regional inequalities.

The main research thesis of the dissertation is: the imbalances in the regions can be overcome through the implementation of innovation, digitalization of business processes and the creation of a competitive environment for enterprises in Bulgaria, which in turn will create favorable conditions for socio-economic development of the NUTS 2 planning regions.

In the bibliography, which is described in 9 pages, 123 sources are listed, of which 33 in Bulgarian and 35 in foreign languages and 41 web bibliographic sources. These include monographs and scientific papers, reports, publications and 14 normative documents. The mentioned literature sources and cited authors in the scientific elaboration indicate the PhD student's in-depth theoretical knowledge of the main topic.

3. Evaluation of the scientific and applied results obtained

The scope of the research (the research thesis, the object, the subject, the aim and the research tasks, as well as the achieved results) give grounds to qualify this dissertation as **scientific and**

practical-applied.

The study used an interdisciplinary approach and included traditional and contemporary methods of analysis and evaluation.

Analysis and synthesis, abstraction and generalization, induction and deduction; statistics, survey and SWOT analysis are used. The main tools used to solve the research tasks include. Numerous methodological and methodological documents of the European Union, regulations of the European and Bulgarian legislation are used

The theoretical and methodological part of the dissertation is based on a thorough content analysis of European and national legislation and established practices in the field of creation, development and overall support of small and medium-sized enterprises (SMEs).

The author of the dissertation explores various theoretical and applied research, with an attempt to conduct his own empirical research related to the topic of overcoming regional imbalances and increasing competitiveness in the regions.

The contributions mentioned by the dissertator fully confirm that he has fulfilled the research thesis, hypotheses, aim and objectives of the study.

4. Evaluation of scientific and applied contributions

This dissertation presents original scientific and applied contributions as a result of the doctoral student's research.

- A focused theoretical analysis of the conceptual apparatus related to competitiveness and its practical and applied manifestation is made.
- The analysis and assessment of the current legal and regulatory framework for the establishment and development of SMEs in Bulgaria are carried out.
- It systematizes the accumulated practical experience in the functioning of small and medium-sized enterprises in Bulgaria through a quantitative and qualitative analysis of their achievements.
- A survey was conducted and an empirical analysis was made of the performance of SMEs and the impact of the digital transformation of the economy on their business.
- Recommendations are made to overcome regional imbalances by improving the work of the responsible institutions, accelerating the process of digitalization and improving the state policy to support SMEs.

5. Evaluation of the dissertation publications

On the subject of the dissertation the PhD student has submitted three publications of which he is the author. They directly correspond to the topic of the dissertation and have been announced at scientific projects at the UNWE. The publications are related to the dissertation and reveal the PhD student's competence in the scientific field in which the dissertation is developed.

6. Evaluation of the abstract

The abstract has been developed according to the requirements and contains the main problems and the ways of their solution mentioned in the thesis. It gives a full picture of the scientific value and practical applicability of the contributions made by the dissertation.

It should be admired that the abstract of the dissertation correctly states the necessity, significance, aims, subject, objectives, methods, practical significance, sources, volume and structure of the research, as well as the scientific and scientifically applied contributions. It briefly presents the theses and conclusions reached by the doctoral student, as well as the content of the de lege ferenda proposals, with the necessary justification for this.

7. Critical comments, recommendations and questions

Along with the listed merits of the PhD student, it is right to draw attention to his relatively modest publication activity.

8. Conclusion

The thesis demonstrates that the PhD student possesses in-depth theoretical knowledge of the scientific specialty and the ability for independent scientific research (Article 27, Paragraph 1 of the PPPASRB). The dissertation meets the formal requisite requirements of Article 27(2) of the PPZPADB, and the development of the individual problems in the dissertation constitutes a linguistically and stylistically sound scientific study, which fits perfectly into the scientific committee's idea of a sound scientific work.

The foregoing gives me grounds to give a **positive** assessment and to vote for the award of the degree of Doctor of Education and Science to Kiril Boykov Zdravkov, in the professional field 3.7 Administration and Management, in the *scientific specialty* Administration and Management (Regional Development).

30.05.2024 г.

Siti Shumen

Signature:

Gr. D. Saltirov/